

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER TERTIUS

Epistola I. Ad Conjugem

ARGUMENTUM.

Hanc hujus libri primam epistolam ad uxorem mittit, cui Ponticæ regionis, ubi exulabat, incommoda narrat: quibus dicit debere illi minime mirum videri, si mitioris soli exilium petiit: qua in re ipsa pro marito debet præ ceteris laborare, si vult bonæ uxoris officio fungi. Docet deinde id sibi præstari posse, si ad Liviæ Augusti uxoris præsidium confugerit: cujus clementiam ac benignitatem exponit, ad quam rem peragendam eligendum esse tempus idoneum admonet: quo pacto autem id agendum, quidve petendum sit, elegantissime colligit Poeta.

A Equor Jasonio pulsatum remige primum,
 Quæque nec hoste fero, nec nive terra caret.
 Ecquod erit tempus, quo vos ego Naso relinquam,
 In minus hostili iustus abesse loco?
 An mihi Barbaria vivendum est semper in ista,
 Inque Tomitana condar oportet humo?
 Pace tua, si pax ulla est tua, Pontica tellus,
 Finitimus rapido quam terit hostis equo.
 Pace tua dixisse velim, tu pessima duro
 Pars es in exilio, tu mala nostra gravas.

T

Tu neque versentis cinctum florente corona,
 Tu neque messorum corpora nuda vides.
 Nec tibi Pampineas autumnus porrigit uvas:
 Cuncta sed immodicum tempora frigus habent!
 Tu glacie freta juncta tenes, & in æquore piscis
 Inclusus recta sæpe natavit aqua.
 Non tibi sunt fontes, laticis nili pene marini:
 Qui potus dubium est, sistat alatne sitim.
 Rara, nec hæc felix, in apertis eminet arvis
 Arbor, & in terra est altera forma maris.
 Non avis obloquitur, sylvis nisi si qua remotis
 Aequoreas rauco gutture potet aquas.
 Tristia per vacuos horrent absinthia campos,
 Conveniensque suo missis amara loco est.
 Adde metus, & quod murus pulsatur ab hoste:
 Tinctaque mortifera tabe sagitta madet.
 Quam procul hæc regio est, & ab omni devia cursu;
 Nec pede quo quisquam nec rate tutus eat.
 Non igitur mirum finem quaerentibus horum
 Altera si nobis urbe usque rogatur humus.
 Te magis est mirum non hæc evincere conjux;
 Inque meis lacrymas posse tenere malis.
 Quid facias, quæris? queras hoc scilicet ipsum,
 Invenies, verè si reperire voles.
 Velle parum est cupias, ut re potiaris, oportet:
 Et faciat somnos hæc tibi cura breves,
 Velle reor multos quis enim mihi tam sit iniquus;
 Optet, ut exilium pace carere meum?
 Pectore te toto cunctisque incumbere nervis,
 Et niti pro me nocte dieque decet.
 Utque juvent alii, tu debes vincere amicos
 Uxor, & ad partes prima venire tuas.
 Magna tibi imposita est nostris persona libellis;
 Conjugis exemplum diceris esse bonæ.
 Ne [cave] degeneres: & sint præconia nostra
 Vera, vide: famæ quo tuearis opus.
 Ut nihil ipse querat, tacito me fama queretur,
 Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei.

N 5

Ex

Utque fui solitus, sedissem forsitan unus;
 De centum iudex in tua verba viris;
 Major & implesset præcordia nostra voluptas,
 Dum traheret dictis annueremque tuis.
 Quem, quoniam fatum patria, vobisque relictis,
 Inter inhumanos maluit esse Getas.
 Quod licet, ut videar tecum magis esse legendo;
 Sæpe, precor, studii pignora mitte tui.
 Exemploque meo, nisi dedignaris idipsum,
 Utere: quod nobis rectius ipse dares.
 Namque ego, qui perii jam pridem Maxime vobis
 Ingenio nitor non periisse meo.
 Redde vicem, nec rara tui monumenta laboris
 Accipiant nostræ grata futura manus.
 Dic tamen o juvenis studiorum plene meorum
 Ecquid ab his ipsis admonere mei?
 Ecquibus aut recitas factum modo carmen amicis?
 Aut, quod sæpe soles, exigis ut recitent?
 Interdum queritur tua mens, oblita quid abis,
 Nescio quid certe sensit abesse tui.
 Utque loqui multum de me præsentem solebas,
 Nunc quoque Nalonis nomen in ore tuo est.
 Ipse quidem Getico peream violatus ab arcu,
 Et si perjuri quam prope pæna vides.
 Te nisi momentis video pene omnibus absens,
 Gratia Diis menti, quolibet ire licet.
 Hac ubi perveni nulli cernendus in urbem,
 Sæpe loquor tecum, teque loquente fruor.
 Tunc mihi difficile est quam sit bene, dicere, quamque
 Candida iudicii illa sit hora meis.
 Tunc me, si qua fides, cælesti sede receptum,
 Cum fortunatis suspicor esse Deis.
 Rursus ubi huc redii cælum superosque relinquo,
 A Styge non longe Pontica distat humus.
 Unde ego si fato nitor prohibente reverti,
 Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

Epistola VI. Ad Sodalem.

ARGUMENTUM.

Ad amicum quemdam, qui volebat à Poeta inscri-
 ptis suis propter Augustum nominari, hanc epi-
 stolam scribit: colligitque nihil timendum esse,
 quandoquidem Cæsare nihil sit clementius: ta-
 men pollicetur se non ulterius ejus nomen mo-
 numentis suis inserturum. Postremo rogat, ut
 quandoquidem tuto non possit se aperte amare,
 latenter saltem amicitiae velit meminisse.

Naso suo, posuit nomen cui pæne sodali
 Mittit ab Euxinis hoc breve carmen aquis?
 At si cauta parum scripssisset dextra, quis esses,
 Forsitan officio parta querela foret.
 Cur tamen, hoc aliis tutum credentibus unus
 Appellent ne te carmina nostra rogas?
 Quanta sit in media clementia Cæsaris ira,
 Si nescis, ex me certior esse potes.
 Huic ego, quam patior, nil possem demere pæne
 Si iudex meriti cogerer esse mei.
 Non vetat ille sui quemquam meminisse sodalis:
 Nec prohibet tibi me scribere, teque mihi.
 Nec scelus admittas si consoleris amicum,
 Mollibus & verbis aspera fata leves.
 Cur, dum tuta times, facis ut reverentia talis
 Fiat in Augustos invidiosa Deos?
 Fulminis afflactos interdum vivere telis,
 Vidimus, & resciri non prohibente Jove.
 Nec quia Neptunus navem lacerarat Ulyssis,
 Leucothoe nanti ferre negavit opem.
 Crede mihi, miseris cælestia numina parcunt;
 Nec semper læsos, & sine fine premunt.
 Principe nec nostro Deus est moderatior ullus:
 Justitia vires temperat ille suas,

Nuper eam Cæsar facto de marmore templo ;
 Jam pridem posuit mentis in æde suæ.
 Juppiter in multos temeraria fulmina torquet ,
 Qui penam culpa non merere pari.
 Obruent cum tot lævis Deus æquoris undis,
 Ex illis mergi pars quota digna fuit ?
 Cum pereant acie fortissima quæque vel ipso
 Iudice, delectus Martis iniquus erit.
 At si forte velis in nos inquirere nemo est
 Qui se, quod patitur, commeruisse neget.
 Adde quod extinctos vel aqua, vel Marte, vel igni
 Nulla potest iterum restituisse dies.
 Restituit multos, aut penæ parte levavit
 Cæsar, & in multis me precor esse velit.
 Aut tu, cum tali populus sub principe fluitus,
 Alloquio profugi credis inesse metum ?
 Forsitan hæc domino Bustride jure timeres,
 At solito clausos urere in ære viros.
 Desine mitem animum vano infamare timore :
 Sæva quid in placidis faxa vereris aquis ?
 Ipse ego, quod primo scripsi sine nomine vobis,
 Vix exculari posse mihi videor.
 Sed pavor attonito rationis ademerat usum :
 Cesserat omne novis consiliumque malis.
 Fortunamque meam metuens, non vindictis iram,
 Terrebar titulo nominis ipse mei.
 Hæcenus admonitus memori concede poetæ,
 Ponat ut in chartis nomina cara suis.
 Turpe erit ambobus, longo mihi proximus usi
 Si nulla libri parte legare mei.
 Ne tamen iste metus possit tibi rumpere somnos,
 Non ultra, quamvis, officiosus ero.
 Teque tegam, qui sis, nisi cum permiseris ipse :
 Cogetur nemo munus habere meum.
 Tu quoque, quem poteras vel aperte tutus amare.
 Si res est anceps ista, latenter ama.

Epistola VII. Ad Amicos.

ARGUMENTUM.

Ad Amicos è Ponto scribens Poeta, de eis queritur, quod suis precibus nullus jam finis imponatur, sibi que, cum antea variis epistolis ab iisdem petierit, ut eorum opera aut reditus, aut mitius exilium ab Augusto impetretur, dicit jam verba deesse: variandamque nunc esse materiam, ne illis molestus sit, ac etiam uxori, quæ præ timore non audebat sibi opem ferre. Ea autem omnia sibi ferenda æquo animo proponit, quandoquidem majora etiam tulerit. Postremo in exilio sibi moriendum esse colligit.

Verba mihi desunt eadem tam sæpe roganti ;
 Jamque pudet vanas sine carere precibus.
 Tedia consimili fieri de carmine vobis,
 Quidque petam, cunctos edidicisse reor.
 Nostraque quid portet jam nostris epistola, quamvis
 Charta sit à vinculis non labefacta suis.
 Ergo mutetur scripti sententia nostri,
 Ne toties contra quam rapit amnis, eam.
 Quod bene de vobis speravi, ignoscite amici :
 Talia peccandi jam mihi finis erit.
 Ne gravis uxori dicar, quæ scilicet in me
 Quam proba, tam timida est, experientique parum.
 Hoc quoque Naso feres, etenim peiora tulisti :
 Jam tibi sentiri sarcina nulla potest.
 Ductus ab armento taurus detractat aratrum,
 Subtrahit & duro colla novella jugo.
 Nos, quibus assuevit fatum crudeliter uti,
 Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.
 Venimus in Geticos fines, moriamur in illis,
 Parcaque ad extremum, quo mea cæpit, eat.

Spem juvat amplecti, quæ non juvat irrita semper
 Et fieri cupias, si qua futura putes.
 Proximus huic gradus est, bene desperare salutem
 Seque semel vera scisse perisse fide.
 Curando fieri quedam majora videmus
 Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
 Mitius ille perit, subita qui mergitur unda,
 Quam sua qui liquidis brachia lassat aquis.
 Cur ego concepi Scythicis me posse carere
 Finibus? & terra prosperiore frui?
 Cur aliquid de me speravi lenius unquam?
 An fortuna mihi sic mea nota fuit?
 Torqueor en gravius, repetitaque forma locorum
 Exilium renovat triste, recensque facit.
 Est tamen utilius studium cessare meorum,
 Quam, quas admorint non valuisse preces.
 Magna quidem res est, quam non audetis amici,
 Sed si quis peteret, qui dare vellet, erat.
 Dummodo non vobis hoc Caesaris ira negarit,
 Fortiter Euxinis immoremur aquis.

Epistola VIII. Ad Maximum.

ARGUMENTUM.

Ad Maximum Poeta pharetram cum sagittis Scythia mittens, ostendit se nullum aliud munus habere, rogans eum ut id accipiat, & qualecumque boni consulat.

Quæ tibi quærebam memorem testantia curam
 Dona Tomitanus mittere posset ager.
 Dignus es argento, fulvo quoque dignior auro:
 Sed te, cum donas, ista juvare solent.
 Nec tamen hæc loca sunt ullo pretiosa metallo:
 Hostis ab agricola vix finit illa fodi.
 Purpura sæpe tuos fulgens prætexit amictus,
 Sed non Sarmatico tingitur illa mari.

Vel-

Vellera dura ferunt pecudes, & Palladis uti
 Arte Tomitanæ non didicere nurus.
 Fœmina pro lana Cercalia munera frangit,
 Suppositoque gravem vertice portat aquam.
 Non hic Pampineis amicitur vitibus ulmus.
 Nulla premunt ramos pondere poma suo.
 Tristia deformes pariunt absinthia campi,
 Terraque de fructu, quam sit amara docet.
 Nil igitur tota Ponti regione sinistri,
 Quod mea sedulitas mittere posset, erat.
 Clausa tamen mihi Scythica tibi tela pharetra:
 Hoste, precor, fiant illa cruenta tuo.
 Hos habet hæc calamos: hos hæc habet ora libellos
 Hæc viget in nostris, Maxime, Musa locis.
 Quæ quamquam mississe pudet, quia parva videntur
 Tu tamen hæc, quæso, contule missa boni.

Epistola IX. Ad Brutum.

ARGUMENTUM.

Ad Ovidium scripserat Brutus, quemdam carpere ejus carmina, quod in his nil aliud contineretur quam querela locorum, in quibus exulabat, rogaretque ut frueretur propiore terra. Cui Poeta respondet dicens in suis carminibus plura esse vitia: foreque bene, si unum tantum vitium in eis deprehenderetur. Cur autem ea non emendat, causas assignat. Postremo respondens ad ea, quæ Brutus scripserat, rationem refert quare idem sæpius scripserit.

Quod sit in his eadem sententia Brute libellis,
 Carmina nescio quem carpere nostra refers.
 Nil nisi me terra fruar ut propiore, rogare,
 Et quam sum denso cinctus ab hoste, loqui.
 O quam de multis vitium reprehenditur unum:
 Hoc peccat solum si mea Musa, bene est.

Q 2

Ipse

Ipsæ ego librorum video delicta meorum;
 Cum sua plus iusto carmina quisque probet.
 Auctor opus laudat: sic forsitan Accius olim
 Therpsiten facie dixerit esse bona.
 Iudicium tamen hoc nostrum non decipit error;
 Nec quicquid genui, protinus illud amo.
 Cur igitur si me videam delinquere, peccem?
 Et patiar scripto crimen inesse rogas?
 Non eadem ratio est sentire, & demere morbos:
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.
 Sæpe aliquid verbum capiens mutare relinquo,
 Iudicium vires destituuntque meum.
 Sæpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
 Corrigit, & longi ferre laboris onus.
 Scribentem iuvat ipsæ favor, minuitque laborem!
 Cumque suo crescens pectora fervet opus.
 Corrigit at res est tanto magis ardua, quanto
 Magnus Aristarcho major Homerus erat.
 Sic animum lento curarum frigore lædit:
 Ut cupidi cursor fræna retentat equi.
 Atque ita Dii mites minuant mihi Cæsaris iram,
 Ossaque pacata nostra tegantur humo.
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas,
 Fortunæ species obstat acerba meæ.
 Vixque mihi videor, faciam quod carmina, fanus
 Inque feris curem corrigere illa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris,
 Quam sensus cunctis pene quod unus inest.
 Læta fere lætus cecini, cano tristia tristis:
 Conveniens operi tempus utrumque suo est.
 Quid nisi de vitio scribam regionis amaræ?
 Utque loco moriar commodiore, precer?
 Cum toties eadem dicam, vix audior ulli,
 Verbaque profectu dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdem!
 Unaque per plures ars mea tentat opem.
 An ne bis ut sensum lector reperiret eundem,
 Unus amicorum Brute rogandus erat?

Non

Non fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti:
 Vilior est operis fama salute mea.
 Denique materia, quam quis sibi finxerit, ipse
 Arbitrio variat multa poeta suo.
 Musa mea est index nimium quoque veramalorum;
 Atque incorrupti pondera testis habet.
 Non liber ut feret, sed uti sua cuique daretur
 Littera, propositum curaque nostra fuit.
 Postmodo collectas utcumque sine ordine junxi,
 Hoc opus electum ne mihi forte putes.
 Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas officiumque fuit.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER QUARTUS.

Epistola I. Ad Sextum Pompejum:

ARGUMENTUM.

Ad Sextum Pompejum scribens Poeta, impium esse dicit, quod nusquam illum in suis scriptis nominaverit: quandoquidem ejus erga se beneficia tanta sint, ut nulli oblivioni tradi debeant.

Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo,
 Debitor est vitæ qui tibi, Sexte, suæ.
 Qui seu non prohibes à me tua nomina poni,
 Accedet meritis hæc quoque summa tuis.

O 4

Sive

Expofuit memet populis fortuna videndum;
 Et plus notitiæ, quam fuit ante, dedit.
 Notior est factus Capaneus de fulminis ictu;
 Notus humo merfis Amphiarus equis.
 Si minus errasset, notus minus eſſet Ulyſſes;
 Magna Philoſtetæ vulnere fama ſuo eſt.
 Si locus eſt aliquis magna inter nomina parvis,
 Nos quoque conſpicuos noſtra ruina facit.
 Nec te neſciri patitur mea pagina, quæ non
 Inferius Coa Battide nomen habet.
 Quicquid ages igitur, ſcena ſpectabere magna
 Et pia non paucis teſtibus uxor eris.
 Crede mihi, quoties laudaris carmine noſtro,
 Qui legit has laudes, an mereare, rogat.
 Utque favere reor plures virtutibus iſtis,
 Sic tua non pauca carpere facta volent.
 Quarum tu præſta ne livor dicere poſſit,
 Hæc eſt pro miſeri lenta ſalute viri.
 Cunque ego deſciam, nec poſſim ducere currum
 Fac tu ſuſtineas debile ſola jugum.
 Ad medicum ſpecto venis fugientibus æger:
 Ultima pars animæ dum mihi reſtat, ades.
 Quodque ego præſtarem, ſi te magis ipſe valerem,
 Id mihi cum valeas fortius ipſa, refer.
 Exigit hoc ſocialis amor, fædulusque maritum,
 Moribus hoc conjux exigis ipſa tuis.
 Hoc domui debes, de qua cenſeris, ut illam
 Non minus officiis, quam probitate colas.
 Cuncta licet facias, niſi eris laudabilis uxor,
 Non poterit credi Martia culta tibi.
 Nec fumus indigni, nec [ſi vis vera fateri]
 Debetur meritis gratia nulla meis.
 Redditur illa quidem grandi cum fænore nobis;
 Nec te, & cupiat lædere rumor habet.
 Sed tamen hoc factis adiunge prioribus, unum,
 Pro noſtris ut ſis ambitioſa malis.
 Ut minus infeſta jaceam tellure, labora
 Clauſa nec officiis pars erit ulla tui.

Magna peto, ſed non tamen invidioſa roganti
 Utque ea non teneas, tuta repulſa tua eſt.
 Nec mihi ſuccenſo, toties ſi carmine noſtro,
 Quod facis, ut facias, teque imitere, rogo.
 Fortibus aſſuevit tubicen prodeſſe, ſuoque
 Dux bene pugnantes incitat ore viros.
 Nota tua eſt probitas, teſtataque tempus in omne,
 Sit virtus etiam non probitate minor.
 Nec tibi Amazonia eſt pro me ſumenda ſecuris,
 Aut excuſſa levi pelta gerenda manu.
 Numen adorandum eſt, non ut mihi fiat amicum,
 Sed ſit ut iratum, quam fuit ante, minus.
 Gratia ſi nulla eſt, lacrymæ tibi gratia ſiant:
 Hanc potes, aut nulla parte movere Deos.
 Quæ tibi ne deſint, bene per mala noſtra cavetur,
 Deque viro ſlendi copia dives adeſt.
 Utque mea res ſunt, omni puto tempore flebis,
 Has fortuna tibi noſtra miniſtrat opes.
 Si mea mors redimenda tua, quod abominor, eſſet
 Admoti conjux quam ſequereris, erat.
 Acumula Penelopæ ſieres, ſi fraude pudica
 Inſtantes velles fallere nupta procoſo.
 Si comes extincti manes ſequerere mariti
 Eſſet dux facti Laodamia tui.
 Iphias ante oculos tibi erit ponenda volenti
 Corpus in accenſos mittere forte rogos.
 Morte nihil opus eſt, niſi Icarotide tela
 Cæſaris at conjux ore precanda tuo.
 Quæ præſtat virtute ſua ne priſca vetuſtas
 Laude pudicitia ſecula noſtra premat.
 Quæ Veneris formam, mores Junonis habendo
 Sola eſt cæleſti digna reperta toro.
 Quid trepidas? & adire times? non impia Progne,
 Filiavæ Aetæ voce movenda tua eſt.
 Nec nurus Aegifſthi, nec fæva Agamemnonis uxor,
 Scyllaque, quæ Siculas inguine terret aquas,
 Telegonivæ parens verteadis nata figuris,
 Nexaque nodofas angue Meduſa comas.

Fœmina sed princeps, in qua fortuna videtur
 Se probat, & cæcæ crimina falsa tulit.
 Qua nihil in terris ad finem solis ab ortu
 Clarius, excepto Cæsare, mundus habet.
 Eligito tempus captatum sepe roganti,
 Exeat aduersa ne tua navis aqua.
 Non semper sacras reddunt oracula fortes,
 Ipsaque non omni tempore fana patent.
 Cum status urbis erit qualem nunc augurer esse,
 Et nullus populi contrahet ora dolor.
 Cum domus Augusti Capitoli more colenda
 Læta, quod est, & sit, plenaque pacis erit.
 Tunc tibi Dii faciant adeundi copia fiat:
 Profectura aliquid tunc tua verba putes.
 Si quid ager majus, differ tua cæpta, caveque
 Spem festinando præcipitare meam.
 Nec rursus jubeo, dum sit vacuissima quæras,
 Corporis ad cultum vix vacat illa fur.
 Curia cum patribus fuerit stipata verendis,
 Per patrum turbam tu quoque oportet eas.
 Cum tibi contigerit formam Junonis adire,
 Fac si personæ, quam tuere, memor.
 Nec factum defende meum, mala causa silenda est:
 Nec nisi sollicitæ sint tua verba preces.
 Tunc lacrymis demenda mora est, summissaque terræ
 Ad non mortales brachia tende pedes.
 Tu pete nil aliud, sævo nisi ab hoste recedam,
 Hostem fortunam sit satis esse mihi.
 Plura quidem subeunt, sed tu turbata timore
 Hæc quoque vix poteris ore tremente loqui,
 Suspicio hæc damno tibi non fore, sentiet illa
 Te majestatem pertimuisse suam.
 Nec tua si fletu scindentur verba, nocebit,
 Interdum lacrymæ pondera vocis habent.
 Lux etiam cæptis facito bona talibus adsit,
 Horaque conveniens, auspiciumque favens.
 Sed prius, imposito sanctis altaribus igne,
 Thura fer, ad magnos, vinaque pura Deos.

E qui-

E quibus ante omnes Augusti numen adora
 Progeniemque piam, participemque tori.
 Sint utinam mites solito tibi more, tuasque
 Non duris lacrymas vultibus aspiciant.

Epistola II. Ad Cottam.

ARGUMENTUM.

Ad Cottam Romanum scribens, ejus fidem laudat
 Poeta, quod cum alii amicum in rebus aduersis
 deseruerint, ipse semper in amicitia firma opi-
 nione permanferit; cujus merita dicit futura sibi
 semper in memoria, quoad vixerit, ac etiam
 post ejus mortem, si modo ejus scripta ad po-
 steros pervenerint.

Quam legis à nobis missam tibi Cotta salutem
 Missa sit ut vere, perveniatque precor.
 Namque meis sospes multum cruciatibus auferens,
 Atque sit ut nobis pars bona salva, facis.
 Cumque labent alii, jactataque vela relinquunt,
 Tu lacera remanes anchora sola rati.
 Grata tua est igitur pietas: ignoscimus illis,
 Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
 Cum feriant unum, non unum fulmina terrent,
 Junctaque percusso turba pavere solet.
 Cumque dedit paries venturæ signa ruinæ,
 Sollicito vacuus sit locus ille metu.
 Quis non è timidis ægri contagia vitat.
 Vicinum metuens ne trahat inde malum?
 Me quoque amicorum nimio terrore metuque,
 Non odio quidam desituere mei.
 Non illis pietas, non officiosa voluntas
 Desuit aduersos extinguere Deos.

US

Utque magis cauti, possunt; timidique vocari,
 Sic appellari non meruere mali.
 At meus excusat charos ita candor amicos,
 Utque habeant de me crimina nulla facit;
 Sint hi contenti venia, signentque licebit
 Purgari factum me quoque teste fuim.
 Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis
 Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
 Tunc igitur meriti morietur gloria vestri;
 Cum cinis absumpto corpore factus ero.
 Fallor, & illa meæ superabit tempora vitæ,
 Si tamen à memori posteritate legar.
 Corpora debentur mæstis exanguia bustis,
 Effugiunt fructus nomen honosque rogos.
 Occidit & Theseus, & qui comitavit Orestem;
 Sed tamen in laudes vivit uterque suas.
 Vos etiam fети laudabunt sæpe nepotes,
 Claraque erit scriptis gloria vestra meis.
 Hic quoque Sauromatæ jam vos novere, Getæque,
 Et tales animos barbara turba probat.
 Cumque ego de vestra nuper probitate referrem
 (Nam didici, Getice Sarmaticeque loqui:)
 Forte senex quidam, cætu cum staret in illo,
 Reddidit ad nostros talia verba sonos.
 Nos quoque anticitæ nomen bene novimus hospes;
 Quos procul à vobis alter & orbis habet.
 Est locus in Scythia, Tauros dixere priores,
 Qui Getica longe non ita distat humo.
 Hæc ego sum terra, patriæ nec pænitet, ortus;
 Consortem Phæbi gens colit illa Deam.
 Templâ manent hodie vastis innixa columnis,
 Perque quater denos itur in illa gradus.
 Fama refert illic signum cæleste fuisse,
 Quoque minus dubites, stat bæsîs orba Dea:
 Araque, quæ fuerat natura candida saxi,
 Decolor à fuso tincta cruore rubet.
 Fæmina sacra facit tæda non nupta jugali,
 Quæ superat Scythicas nobilitate nurus.

Sacrifici genus est (sic instituere priores)
 Advena virgineo cæsus ut ense cadat.
 Regna Thoas habuit Mæotide clarus in hora,
 Nec fuit Euxinis notior alter aquis.
 Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
 Nescio quam dicunt Iphigenian iter.
 Quam levibus ventis sub nube per æquora vectam
 Creditur his Phæbe deposuisse locis.
 Præfuerat templo multos ea rite per annos,
 Invita per agens tristitia sacra manu.
 Cum duo velifera juvenes venere carina,
 Præferuntque suo littora nosra pede.
 Par fuit his ætas, & amor, quorum alter Orestes,
 Alter erat Pylades: nomina fama tenet.
 Protinus immitem Triviæ ducuntur ad aram,
 Evincti, geminas ad sua terga manus.
 Sparfit aqua captos lustrali Graja sacerdos,
 Ambiat ut fulvas intula longa comas.
 Dumque parat sacrum, dum velat tempora vittis,
 Dum tardæ causas invenit illa moræ
 Non ego crudelis, juvenes ignoscite, dixit,
 Sacra suo facio barbariora loco.
 Ritus is est gentis qua vos tamen urbe venitis;
 Quodve parum faulta puppe petistis iter?
 Dixit, & audito patriæ pia nomine virgo,
 Consortes urbis repperit esse suæ.
 Alter ut è vobis, dixit, cadat hostia sacris,
 Ad patrias sedes nuncius alter eat.
 Ire jubet Pylades charum periturus Orestem,
 Hic negat, inque vicem pugnat uterque moti;
 Exitit hoc unum, quod non convenerat illis,
 Cætera pars concors, & sine lite fuit.
 Dum peragunt juvenes pulchri certamen amoris,
 Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
 Ad fratrem mandata dabat, cuique illa dabantur
 (Humanos calus aspice) frater erat.
 Nec mora, de templo rapiunt simulacra Dianæ,
 Claque per immensas puppe feruntur aquas.

Mirus amor juvenum, quamvis abiere tot annis;
 In Scythia magnum nunc quoque nomen habet.
 Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo,
 Laudarunt omnes facta, pianque fidem.
 Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,
 Nomen amicitiae barbara corda movet.
 Quid facere Ausonia geniti debetis in urbe,
 Cum tangat diros talia facta Getas?
 Adde quod est animus semper tibi mitis, & alta
 Indicium mores nobilitatis habent.
 Quod Volefus patrii cognoscat nominis auctor,
 Quos Numa maternus non neget esse suos.
 Adiectique probent genitiva agnomina Cottæ,
 Si tu non esses interitura domus.
 Digne vir hac serie, lapsu succurrere amico
 Conveniens istis moribus esse puta.

Epistola III. Ad Maximum.

A R G U M E N T U M.

Ad Fabium Maximum scribens, fingit sibi in lecto
 cubanti se se obtulisse Cupidinem; Poetamque de
 illo questum: ut, cum ejus causa in exilium abiec-
 tus sit, velit etiam efficere, ut Augustus placatus
 mitius exilium concedat. Postremo inducit eti-
 am Cupidinem ad ea respondentem.

SI vacat exiguum profugo dare tempus amico,
 SO fidus Fabiæ Maxime gentis, ades.
 Den tibi quæ vidi refero, seu corporis umbra est,
 Seu veri species, seu fuit ille sopor.
 Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
 Mensè fere medio quanta nitere solet.
 Publica me requies curarum somnus habebat,
 Fusaque erant toto languida membra toro,
 Cum subito pennis agitatus inhorruit aer,
 Et sonuit parvo mota fenestra sono.

Territas in cubitum relevo mea membra finistrum,
 Pulsus & è trepido pectore somnus abit.
 Stabat amor vultu, non quo prius esse solebat,
 Sceptra tenens lava tristes acerba manu.
 Nec torquem collo, nec habens crinale capillis,
 Nec bene compositas comptus, ut ante, comas.
 Horrida pendebant molles super ora capilli,
 Et visa est oculis horrida penna meis.
 Qualis in aeris tergo solet esse columbæ,
 Tractatam multæ quam tetigere manus.
 Hanc simul agnovi [neque enim mihi notior alter]
 Talibus affata est libera lingua sonis.
 O puer exili decepto causa magistro,
 Quem fuit ailius non docuisse mihi.
 Huc quoque venisti, pax est ubi tempore nullo,
 Et coit astrictis barbarus Ister aquis?
 Quæ tibi causa viæ? nisi uti mala nostra videres?
 Quæ sunt, si nescis, invidiosa tibi.
 Tu mihi dictasti juvenilia carmina primus,
 Apposui senis te dace quinque pedes.
 Nec me Mæonio consurgere carmine, nec me
 Dicere magnorum passus es acta ducum.
 Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus, & ignis
 Ingenii vires comminuere mei.
 Namque ego dum canto tua regna, tuæque parentis,
 In nullum mea mens grande vacavit opus.
 Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,
 Artibus ut posses non rudis esse meis.
 Pro quibus exilium durum mihi reddita merces,
 Id quoque in extremis, & sine pace locis.
 At non Chionides Eumolpus in Orphea talis,
 In Phryga nec Satyrum talis Olympus erat.
 Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit:
 Pythagoræque ferunt non nocuisse Numam.
 Nomina neu referam longum collecta per ævum,
 Discipulo perii solus ab ipse meo.
 Dum damus arma tibi, dum te lascive docemus,
 Hæc de discipulo dona magister habet.

Scis tamen, & liquido juratus dicere posses
 Non me legitimos sollicitasse toros.
 Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
 Attingit crines, nec stola longa pedes.
 Dic, precor, hoc, quando didicisti fallere nuptas;
 Et facere incertum per mea iussa genus?
 An sit ab his omnis rigide summotâ libellis,
 Quam lex furtivos arcet habere viros?
 Quid tamen hoc prodest, vetiti si lege severa
 Credor adulterii composuisse notas?
 At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas,
 Sic numquam rapido lampades igne vacent.
 Sic regat imperium, terrasque coerceat omnes
 Cæsar, ab Aenea qui tibi fratre nepos.
 Effice sit nobis non implacabilis ira,
 Meque loco plecti commodiore velit.
 Hæc ego visus eram puero dixisse volucris,
 Hos visus nobis ille dedisse sonos.
 Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
 Per matrem iuro, Cæsareumque caput.
 Nil nisi concessum nos te didicisse magistro,
 Artibus & nullum crimen inesse tuis.
 Utque hoc, sic utinam defendere cætera posses:
 Scis aliud, quod te læserit esse magis.
 Quicquid id est (neque enim debet dolor ipse referri)
 Non potes à culpa dicere abesse tua.
 Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres,
 Non gravior merito iudicis ira fuit.
 Ut tamen aspicerem, consolarerque jacentem,
 Lapsa per immensas est mea penna vias.
 Hæc loca tum primum vidi, cum matre rogante
 Phasias est telis fixa puella meis.
 Quæ nunc cur iterum post secula longa revisam?
 Tu facis ò castris miles amice meis.
 Pone metus igitur, mitescet Cæsaris ira,
 Et veniet votis mollior aura tuis.
 Neve moram timeas, tempus quod quaerimus, instat.
 Cunctaque letitiæ plena triumphus habet.

Dum

Dum domus, & nati, dum mater Livia gaudet,
 Dum gaudes patriæ magne ducisque pater.
 Dum tibi gratatur populus, totamque per urbem
 Omnis odoratis ignibus ara calet.
 Dum præbet faciles aditus venerabile templum,
 Sperandum est nostras posse valere preces.
 Dixit: & aut ille est tenues dilapsus in auras,
 Cæperunt sensus aut vigilare mei.
 Si dubitem, faveas quin his ò Maxime dictis,
 Memnonio cycnos esse colore putem.
 Sed neque mutatur nigra pice lacteus humor,
 Nec quod erat candens sit terrebinthus ebur,
 Conveniens animo genus est tibi nobile namque
 Pectus, & Herculeæ simplicitatis habes.
 Livor, iners vitium, mores non exit in istos,
 Utque latens ima vipera serpit humo.
 Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum,
 Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
 Ergo alii noceant miseris, optentque timeri.
 Tinctaque mordaci spicula felle gerant.
 At tua supplicibus domus est astueta juvandis,
 In quorum numero me, precor, esse velis.

Epistola IV. Ad Rufinum.

A R G U M E N T U M .

Tiberii ovationem seu triumphum de Germania,
 vel potius de Illyrico, Romani mittens Poeta
 Rufino amico & doctissimo viro commendat, excusatque se multis rationibus, quod non ita eleganter materiam istam absolvat, ut æquum fuerat. Postremo vertit sermonem ad Liviam Cæsaris matrem, vaticinaturque fore, ut brevi alterum etiam triumphum de Germania ipsa consequatur.

Hæc

Hæc tibi non vanam portantia verba salutem
 Naso Tomitana mittit ab urbe tuus.
 Utque suo faveas mandat Rufine libello
 In vestras venit si tamen ille manus.
 Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar,
 Quale tamen cumque est, ut tueare rogo.
 Firma valent per se, nullumque Machaona quaerunt,
 Ad medicam dubius confugit æger opem.
 Non opus est magnis placido lectore poetis,
 Quemlibet invitum, difficilemque tenent.
 Nos quibus ingenium longi minuere labores
 Aut etiam nullum forsitan ante fuit,
 Viribus infirmi vestro candore valemus,
 Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
 Cunctaque cum mea sint propenso nixa favore,
 Præcipuum veniæ jus habet ille liber.
 Spectatum vates alii scripsere triumphum,
 Est aliquid memori visa notare manu.
 Nox ea vix avidam vulgi captata per aures
 Vidimus, atque oculi fama facere mei.
 Scilicet affectus similes, aut impetus idem
 Rebus ab auditis conspicuisque venit?
 Nec nitor argenti, quem vos vidistis, & auri
 Quod mihi defuerit, purpuraque illa queror.
 Sed loca, vel gentes formatae mille figuris
 Nutrissent carmen, præliaque ipsa meum.
 Et regum vultus certissima pignora mentis
 Juvisset aliqua forsitan illud opus.
 Plausibus ex ipsis populi, lætoque favore
 Ingenium quodvis incaluisse potest.
 Tamque ego sumpsissem tali clamore vigorem,
 Quam rudis audita miles ad arma tuba.
 Pectora sint nobis nivibus, glacieque licebit,
 Atque hoc quem patior, frigidiora loco.
 Illa ducis facies in curru stantis eburno
 Excuteret frigus sensibus omne meis.
 His ego defectus, dubisque auctoribus usus,
 Ad vestri venio jure favoris opem.

Nec

Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
 Nomina, materiam non habuere manus.
 Pars quota de tanti rebus, quam fama referre,
 Aut aliquis nobis scribere posset, erat?
 Quo magis o lector debes ignoscere, si quid
 Erratum est illic, præteritumve mihi.
 Adde quod assiduas domini meditata querelas
 Ad lætum carmen vix mea versa lyra est.
 Vix bona post tanto quærenti verba subibant,
 Et gaudere aliquid res mihi visa nova est.
 Utque reformidant insuetum lumina Solem,
 Sic ad lætitiæ mens mea segnīs erat.
 Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum,
 Gratiæque officio quod mora tardat, abest.
 Cætera certatim de magno scripta triumpho
 Jam pridem populi, suspicor ore legi.
 Illa bibit lector sitiens mea pocula plenus,
 Illa recens pota est, nostra tepescit aqua.
 Non ego cessavi nec fecit inertia serum,
 Ultima me vasti sustinet ora freti.
 Dum venit huc rumor, properataque carmina fiunt
 Factaque eunt ad vos, annus abisse potest.
 Nec minimum refert intacta rosaria primus,
 An fera carpas pene relicta manu.
 Quid mirum lectis exhausto floribus horto,
 Si duce non facta est digna corona suo?
 Deprecor hæc, vatium contra sua carmina nequis
 Dicta putet: pro se musa locuta mea est.
 Sunt mihi vobiscum communia sacra poetæ,
 In vestro miseris si licet esse choro.
 Magnaque pars animi mecum vixistis amici,
 Hac ego vos absens nunc quoque parte colo.
 Sint igitur vestro mea commendata favore
 Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
 Scripta placent à morte fere: quia lædere vivos
 Livor, & invito carpere deante solet.
 Si genus est mortis male vivere, terra moratur,
 Et desunt fati, solas sepulchra meis.

De-

Denique opus nostræ culpetur ut undiq̃ue curæ,
 Officium nemo qui reprehendat, erit.
 Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
 Hac ego contentos auguror esse Deos.
 Hæc facit ut veniat pauper, quoque gratus ad aras
 Et placeat cæso non minus agna bove.
 Res quoque tanta fuit, quantæ subsistere fumino
 Aeneidos vau grande fuisset onus.
 Ferre etenim molles Elegi tam vasta triumphi
 Pondera disparibus non potuere rotis.
 Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis:
 Alter enim de te Rhene, triumphus adest.
 Irrita verorum non sunt præfagia vatium,
 Danda Jovi laurus, dam prior illa vireta.
 Nec mea verba legis, qui sum fumotus ad Istrum,
 Non bene pacatis flumina pota Getis,
 Ista Dei vox est, Deus est in pectore nostro.
 Hoc duce prædico, vaticinorque Deo.
 Quid cessas currum, pompamque parare triumphis
 Livia? dant nullas jam tibi bella moras.
 Perfida damnatas Germania proncit hastas:
 Jam pondus dices omen habere meum.
 Crede, brevique fides aderit, geminabit honorem
 Filius, & junctis, ut prius ibit equis.
 Prome quod iniicias humeris victoribus, ostrum
 Ipsa potes solitum nosse corona caput.
 Scuta sed & galeæ gemmis radiantur & auro,
 Stentque super victos trunca trophæa viros.
 Oppida turritis cingantur eburnea muris:
 Fictaque res vero more putetur agi.
 Squallidus immittat fracta sub arundine crines
 Rhenus, & infestas sanguine potet aquas.
 Barbara jam capti poscant insignia reges,
 Textaque fortuna divitiora sua.
 Et quæ præterea virtus invicia tuorum
 Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.
 Dii, quorum monitu sumus hæc ventura locuti,
 Verba, precor, celeri nostra probata fide.

Epi-

Epistola V. Ad Cottam.

ARGUMENTUM.

Ad Maximum Cottam hæc epistolam mittit, ad quem etiam superius scripserat: laudatque ejus Orationem, quam Romæ in foro judiciali habitam, legendam miserat: precaturque ut crebro studii sui hujusmodi pignora mittat. Deinde dicit se absentem illum tamquam præsentem intueri, viderique cum eo Romæ esse, tamquam in Cælo: cum vero meminit se esse in Scythia, dicit videri se ad inferos reverti.

Quam legis, unde tibi mittatur epistola quæris?
 Hinc, ubi cæruleis jungitur Ister aquis.
 Ut regio dicta est, succurrere debet & auctor
 Lætus ab ingenio Naso poeta suo.
 Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
 Mittit ab hirsutis maxime Cotta Getis.
 Legimus o juvenis patrii non degener oris
 Dicta tibi pleno verba diserta foro.
 Quæ quamquam lingua mihi sunt properante per horas
 Lecta satis multas, pauca fuisse queror.
 Plura sed hæc feci relegendo sæpe nec unquam
 Hæc mihi, quam primo grata fuere minus,
 Cumque sua toties nihil a dulcedine perdant,
 Viribus illa suis, non novitate placent.
 Felices, quibus hæc ipso cognoscere in actu,
 Et tam facundo contigit ore frui.
 Nam quamquam sapor est ablata dulcis in unda,
 Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ.
 Et magis adducto pomum decerpere ramo,
 Quam de cæolata fumere lance juvat.
 At nisi peccassem, nisi in me Musa fugasset,
 Quod legi, tua vox exhibuisset opus.

Ut-